

ສູ່ເຫຼາະບຸນດຽວ

www.puendee.com

นวนิยายไทย

ผู้เหมาตรี ● ราชศักดิ์

ลงพิมพ์ในนิตยสารหญิงไทย พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๕

พิมพ์รวมเล่มครั้งแรก : สำนักพิมพ์เพื่อนดี, ตุลาคม ๒๕๕๕

สงวนสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗

ออกแบบปก : ฟารุต สมัครไทย

ราคา : ๒๑๐ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
ราชศักดิ์.

ผู้เหมาตรี.-กรุงเทพฯ : อักษรโสภณ, ๒๕๕๕.

๒๗๗ หน้า.

๑. นวนิยายไทย. I. ชื่อเรื่อง.

๘๕๕.๕๑๓

ISBN 978-974-253-323-6

เจ้าของ

ผู้อำนวยการสำนักพิมพ์

ผู้จัดการสำนักพิมพ์

บรรณาธิการสำนักพิมพ์

กองบรรณาธิการ

ศิลปกรรม

คอมพิวเตอร์

พิมพ์และจัดจำหน่าย

บริษัทอักษรโสภณ จำกัด

สันติ สงเสริมสวัสดิ์

สุดารัตน์ สงเสริมสวัสดิ์

กนกพันธ์ สุนทรกลมวัฒน์

รัชชณ์ ตริธรรมวุฒิกุล ยศวดี เป็นประเสริฐ ดันติมา แซ่ตั้ง

สมชงค์ คงใจ สุหรรษา เสตรา สารัตน์ วงศาโรจน์

รจนา กงทน สุนันท์ อมรประดับกุล

สำนักพิมพ์เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด

เลขที่ ๕๘ ซอยนากำฟ้าท์ (แยก ๕) ถนนสุขุมวิท ๗๖

แขวงคลองตัน เขตคลองเตย กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๕๘-๕๘๕๗, ๐-๒๒๕๘-๕๘๖๑-๒

โทรสาร ๐-๒๒๕๘-๕๑๓๐

Homepage: <http://www.puendee.com>

E-mail Address: puendee@hotmail.com

คำนำ

สำนักพิมพ์เพื่อนดี

นามปากกา **ราชศักดิ์** อาจไม่เป็นที่คุ้นตาในแวดวงวรรณกรรมสักเท่าไร เพราะผลงานยังมีไม่มากนัก หากทว่าในเรื่องคุณภาพนั้นว่ามีฝีมือไม่น้อย เพราะสารคดีของเขาเรื่อง ‘บ้านริมทางรถไฟ’ ได้รับรางวัลพิเศษนายอินทร์อะวอร์ด ประจำปีพ.ศ.๒๕๔๖ ซึ่งอีก ๓ ปีต่อมา นวนิยายเรื่อง ‘หงสารามัญ’ ก็ได้เข้ารอบสุดท้ายรางวัลดังกล่าวอีกครั้ง

สำหรับ ‘**สุ่หมศึรี**’ นี้ เป็นจินตนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องที่ ๒ ของ **ราชศักดิ์** ที่สมมุติให้ตัวเอกของเรื่องเดินทางข้ามมิติเวลาจากปัจจุบันไปยังเมืองพระนครแห่งอาณาจักรขอมโบราณเมื่อห้าร้อยปีที่แล้ว **อโนชา** ได้พบเห็น เรียนรู้ วิถีชีวิตของผู้คนสมัยนั้นเพื่อความอยู่รอด พร้อมกันนั้นเขายังต้องเผชิญหน้ากับเหตุการณ์สำคัญที่เกือบจะปลิดชีพเขาให้ดับดินสิ้นลง ทั้งนี้ปริศนาที่จะถูกไขความกระจ่างในตอนท้ายจูงใจให้ผู้อ่านติดตามอย่างตื่นเต้นเป็นเสน่ห์ของเรื่อง (ไม่ควรเปิดอ่านก่อน เพราะจะเป็นการทำลายอรรถรสของนิยายเรื่องนี้ยิ่ง)

นอกเหนือจากนี้ การที่ผู้เขียนสนใจในประวัติศาสตร์ ได้ศึกษาค้นคว้ามาอย่างดี จึงทำให้ ‘**สุ่หมศึรี**’ น่าเชื่อถือ แน่นด้านข้อมูล ขณะเดียวกันกลวิธีนำเสนอให้มีความเห็นอัจฉริยะ ก็ช่วยให้การดำเนินเรื่องน่าสนใจยิ่งขึ้น และการมีวรรณศิลป์ชั้น ‘ดี’ รองรับ ก็ทำให้อ่านได้ราบรื่น ไม่ติดขัดในอารมณ์

ปัจจุบัน **ราชศักดิ์** เขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์อีก ๒ เรื่อง ที่กำลังรอรวมเล่ม ได้แก่ ‘เสียงเพรียกจากอโยธยา’ และที่กำลังลงในนิตยสารหญิงไทยคือ ‘บุหงามะละกา’ ขอฝากท่านผู้อ่านโปรดเป็นกำลังใจและให้การสนับสนุน **ราชศักดิ์** ทั้งในเวลานี้ และในโอกาสต่อไปด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

จากผู้เขียน

ราชศักดิ์

วันหนึ่งก่อนเขียน ‘สู่หมศรี’ ผมได้อ่านบันทึกของใจตัวกวนผู้ร่วมคณะทูตจีนที่ไปเยือนเมืองพระนครของอาณาจักรขอมเมื่อพ.ศ. ๑๙๓๙ หรือเมื่อราว ๗๐๐ ปีมาแล้ว ในบันทึกพูดถึงชีวิตของผู้คนยุคนั้นในด้านต่างๆค่อนข้างละเอียด ผมอ่านด้วยใจจดใจจ่อ รู้สึกตื่นเต้นและทึ่ง ภาพผู้คนบ้านเมือง การแต่งกาย ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆปรากฏขึ้นแจ่มชัด และนี่คือแรงบันดาลใจสำคัญที่ทำให้ผมเขียนนวนิยายเรื่องนี้ขึ้นมา เมื่อประกอบกับเอกสารเกี่ยวกับอาณาจักรขอมอีกมากมายหลายเล่ม ผมมั่นใจว่านวนิยายเรื่องนี้จะสะท้อนภาพชีวิตของชาวขอมในยุคนั้นได้ใกล้เคียงไม่น้อย

ในเรื่องผมกำหนดให้พระเอกของเรื่องเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ยุคพ.ศ. ๒๕๓๖ อันเป็นช่วงที่สหประชาชาติเข้าไปดูแลเขมรหลังจากเวียดนามถอนทหารออกไป ขณะเดินชมปราสาทบาปวนหรือหมศรีอันเป็นชื่อโบราณเกิดพลัดผ่านประตูแห่งกาลเวลาข้ามมิติไปสู่อาณาจักรขอมในห้วงเวลาหลังจากใจตัวกวนไปเยือนเมืองพระนครได้ไม่กี่สิบปี และถูกจับเป็นทาสอยู่ในบ้านพญาโคคัยขุนนางใหญ่ ได้พบเห็นสิ่งต่างๆมากมายที่เคยทราบแต่เพียงเลอะๆในหนังสือ ได้พบรักกับสาวงาม ได้เห็นการแย่งชิงอำนาจของคนสองฝ่ายที่นับถือศาสนาต่างกัน ฯลฯ เขาจะผ่านประตุมิติกลับบ้านได้หรือไม่เป็นสิ่งที่ท่านผู้อ่านซึ่งเดินทางข้ามมิติร่วมไปกับเขาจะได้รับรู้ต่อไป

แม้การเขียนนวนิยายจะเป็นงานที่ต้องใช้เวลาและแรงงานมากพอๆ แต่ผมก็มีความสุขกับมัน เพราะนี่คืองานที่ผมรักและภูมิใจ ก่อนหน้านั้นผมได้ส่งผลงานสารคดี ‘บ้านไม้ริมทางรถไฟ’ เข้าประกวดรางวัลนายอินทร์อะวอร์ดและได้รางวัลพิเศษในปี ๒๕๔๖ อีกสามปีต่อมานวนิยาย ‘หงส์สารมัญ’ ของผมได้ผ่านเข้ารอบสุดท้ายรางวัลดังกล่าว แม้ไม่ได้รางวัลแต่ผมก็ภูมิใจที่นวนิยายเรื่องนี้เป็นหนึ่งในไม่กี่เล่มที่ฝ่าด่านผ่านเข้าไปได้จากเรื่อง que เข้าประกวดจำนวนมาก ยิ่งหาเหนื่อย

เมื่อได้เห็นมันถูกตีพิมพ์เป็นรูปเล่มสวยงามในเวลาต่อมา จากนั้นมาผมก็ได้ใจ
ทุ่มเทเวลาเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์อีกหลายเรื่อง ‘สู่หเมศิรี’ คือเรื่องหนึ่ง
ในจำนวนนั้นที่ผมภูมิใจนำเสนอและหวังว่าท่านผู้อ่านคงมีความสุขเพลิดเพลินกับ
นวนิยายเรื่องนี้ที่กำลังรออยู่เบื้องหน้าท่านแล้ว

SAMPLE PDF

គំរូប្រតិបត្តិ

រាជកិច្ច

Sample Text

SAMPLE PDF

บทนำ

ท่ามกลางกลิ่นธูปควันเทียนซึ่งอบอวลอยู่ในห้องจนแลเห็นเป็นม่านขาวจาง ๆ ยามต้องแสงแดดที่ผ่านหน้าต่างเข้ามา ผมจดปากกาบันทึกลงในสมุดอย่างรวดเร็วเพื่อให้ทันกับคำพูดที่พรุ้งพรูออกมาจากลุงเพิ่ม ชายสูงอายุเบื้องหน้าซึ่งนั่งอยู่กับผมสองคน

ผู้พูดหลับตาในทำนองสมาธิอยู่หน้าโต๊ะหมู่บูชาที่มีพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ตั้งอยู่บนผนังไม้เก่าคร่ำคร่าข้างหลังองค์พระมีภาพเกจิอาจารย์ติดไว้เต็มไปหมด น้ำตาเทียนสีเหลืองเคลือบฝุ่นผงที่จับกันเป็นก้อนใหญ่บนโต๊ะบ่งบอกว่าห้องนี้ผ่านการรับแขกมานานหลายปี

เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็วโดยไม่รู้ตัว เป็นช่วงเวลาที่ยังตื่นตื้นตันผสมงงนสนเท่ห์ บางครั้งยากที่จะเชื่อจนไม่แน่ใจว่าควรจะนำมาเขียนหรือไม่

เรื่องราวที่ท่านจะได้รับรู้ต่อไปนี้เกิดจากการนำบันทึกข้างต้นมาร้อยเรียงและเพิ่มเติมข้อมูลบางอย่างให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เมื่ออ่านจบ ท่านผู้อ่านจะเชื่อหรือไม่ขึ้นกับวิจารณญาณของท่าน และเพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลา เชิญพบกับเรื่องราวข้างต้นจากปากของลุงเพิ่มได้เลยครับ

“ไม่ไกลเลย เหมือนนั่งเครื่องบินในประเทศ” ชายหนุ่มร่างใหญ่หน้าคมผิวคล้ำเข้มเอ่ยกับชายข้าง ๆ ซึ่งดูอาวุโสกว่า

“เสียมราฐห่างจากกรุงเทพเท่าไรหรือ อโนชา”

“ราวสามร้อยกิโลเมตร” ชายหนุ่มตอบ

“เสียตายนะถ้าถนนจากไทยมาเสียมราฐสภาพดี คนไทยขับรถมาเที่ยวสบายเลย” สมชายเพื่อนอาจารย์รุ่นพี่ที่นั่งติดกันพูดกับชายหนุ่มผู้รับราชการเป็นอาจารย์ หลังจากไปเรียนต่อปริญญาโทที่สหรัฐฯ “เป็นอย่างไรบ้าง คุณคงไม่ตื่นตื่นทำอะไรใหม่เพราะมาครั้งที่สามแล้ว”

“ตื่นตื่นเหมือนกันนะพี่ ไม่ใช่ไม่รู้สักอะไรเลย นี่เว้นช่วงไปหลายปีก็คิดถึงไม่น้อย ผมสนใจอารยธรรมขอมมาก ยิ่งมาได้เห็นก็ยิ่งอยากศึกษา” อโนชาตอบ พลังจ๋องมองลงไปยังภาพพื้นดินราชธานีเก่าของเขมรที่เคลื่อนใกล้เข้ามาเรื่อย ๆ

เครื่องบินลดระดับฝ่าปุยเมฆสีชาวลงไป ครูเดียวก็เห็นพื้นดินสีเขียวที่เป็นไร่นา ป่าไม้ ท้องน้ำกว้างใหญ่ของ ‘โตนเลสาบ’ หรือทะเลสาบน้ำจืดของเขมรแผ่กว้างอยู่เบื้องล่าง ชายหนุ่มอดตื่นตื่นกับภาพที่เห็นไม่ได้แม้จะเคยมาเยือน ขณะนี้เป็นกลางปี ๒๕๓๖ ซึ่งเหตุการณ์ในเขมรสงบลงแล้ว พวกเขาซึ่งเป็นกลุ่มนักวิชาการด้านโบราณคดีของไทยจึงถือโอกาสเดินทางมาทัศนศึกษาเมืองพระนครอันเก่าแก่ของอาณาจักรขอมหลังจากทิ้งช่วงไปนาน

“เวลาเที่ยวสามวันอาจน้อยไปนะ แคนครวัด ถ้าจะดูจริงๆ ก็ไม่พอเสียแล้ว” พิมุขอาจารย์อาวุโสซึ่งนั่งอยู่ใกล้วินัยและสมชายเปรยขึ้น จากนั้นก็มองซ้ายขวาก่อนจะพูดต่อว่า “เรามันนักโบราณคดี เห็นอะไรก็อยากรู้ไปหมด ไม่เหมือนพวกผู้หญิงที่ดูแบบฉาบฉวย จริงๆ ต้องอยู่ที่นี้เป็นสัปดาห์ด้วยซ้ำถึงจะได้เห็นทั่ว

ถึง”

“ถ้าจะอยู่ก็ได้ แต่เราซากรคงไล่เราออกเสียก่อน” สมชายยิ้มที่มุมปาก พลังเหลือบมองสมศรี ภรรยาที่กำลังคุยเฟลีนกับเพื่อนก่อนจะหันมาพูดเบา ๆ กับ ชายหนุ่ม “อโนชาคุณโชคตินะที่มาคนเดียว อยากรู้ใครเป็นอิสระ ได้ชื่นชม ปราสาทหินสระไจกว่าคนอื่น ๆ”

ชายหนุ่มคิดว่าสมชายพูดถูก เขาเคยเห็นเพื่อนอาจารย์ที่มาเที่ยวครั้งก่อน ๆ ไม่มีโอกาสชื่นชมศิลปะขอมอย่างจริงจังเลย เพราะลูกเมียไม่ชอบเสียเวลานาน แม้จะตื่นเต้นกับความใหญ่โตอลังการของปราสาทหิน

“ต้องขอใบเสมาประชาชนาตินะที่เข้ามาดูแลประเทศนี้ ไม่เช่นนั้นพวกเราคง ไม่มีโอกาสมาชมปราสาท” อาจารย์พิมุขผู้คงแก่เรียนพูดพลาถมองผ่านหน้าต่าง ออกไป “หลังจากเวียดนามถอนทหารก็มีการลงนามในข้อตกลงสันติภาพที่กรุง ปารีส”

“เขาดตกลงอะไรกันหรือคะ” สมศรีที่หยุดคุยชั่วคราว หันมามองหน้าพิมุขเป็น เชิงถาม

“ตามข้อตกลงจะต้องสลายกำลังเขมรฝ่ายต่าง ๆ ลงอย่างน้อยร้อยละสิบ มีการส่งผู้อพยพกลับเขมร”

“จะมีการเลือกตั้งทั่วไปด้วย” วินัยเสริม

“เป็นเรื่องดีที่เขมรแดงยอมวางอาวุธหันมาต่อสู้ทางการเมืองกับฝ่ายเฮงส์มิน” อโนชาให้ความเห็น

“แต่เฮงส์มินก็มีเวียดนามสนับสนุน ดูแล้วยังวางใจไม่ได้ สหประชาชาติ ถึงต้องส่งกำลังเข้าเขมรจำนวนมาก” สมชายพูดแล้วยิ้มให้ภรรยา “รู้แล้วคงอุ้งใจ ไซ้ใหม่ บ้านเมืองสงบ ไม่น่ากลัวเหมือนที่คุณวิตกหรอก”

เครื่องบินร่อนลงสัมผัสสนามบินเสียมราฐอย่างนุ่มนวลหลังจากใช้เวลาบิน จากกรุงเทพฯ ไม่นาน

อโนชาก้าวตามกลุ่มทัวร์ของบรรดาอาจารย์มหาวิทยาลัยศิลปากรและญาติ มิตรรายยี่สิบคนไปขึ้นรถบัลเก่า ๆ ซึ่งจอดอยู่ข้างสนามบินตามที่ตัวแทนบริษัททัวร์

เขมรจัดไว้ให้

“ค่าตัวเกือบร้อยเหรียญสหรัฐ ไม่ถูกเลยนะ” พิมุขบ่นกับสมชาย

“อย่าคิดมากเลยเพื่อน คิดว่าช่วยประเทศที่เสียหายจากสงครามก็แล้วกัน”

อีกฝ่ายหันมาตบไหล่เพื่อนเบา ๆ

รถเคลื่อนไปตามถนนลาดยางขนาดสองเลนซึ่งมีสภาพโล่ง นาน ๆ จะมีรถสวนมาสักคันหนึ่ง ผ่านนักเรียนตัวเล็ก ๆ ที่ขี่จักรยานสวนมาเป็นกลุ่ม พวกเขาสะพายย่าม สวมรองเท้าแตะ บางคนก็หิ้วปืนโตมาด้วย

ไม่นานนักรถบัสก็ผ่านตลาดเสียมราฐ และพระราชวังสมเด็จพระสีหนุมาจอดหน้าโรงแรมซึ่งจะเป็นที่พักของทุกคน

ป้ายหน้าโรงแรมบอชราคาของมุขที่ยื่นมาเหนือบันไดกว้างเป็นภาษาเขมรตัวใหญ่ ข้างใต้เขียนไว้ว่า ‘Grand Hotel O’angkor’

ตัวโรงแรมเป็นตึกสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาว สูงสามชั้น สีเหลืองซีดและมีรอยต่างดำจากกาลเวลา หน้าประตูด้วยกระเบื้องโมเสกสีชมพูสลับน้ำเงิน

“สภาพค่อนข้างเก่านะ” สมชายมองไปที่ตึกแล้วหันมาพูดกับอโนชาด้วยสีหน้าผิดหวัง

“ตั้งมาสี่สิบปีแล้วนะพี่ ตั้งแต่สมัยฝรั่งเศสปกครอง จะไม่ให้เก่าได้อย่างไร ช่วงสงครามทิ้งร้างด้วยซ้ำ ผมมาพักคราวที่แล้วน้ำเกือบไม่ไหลเลย จริง ๆ แล้วเคยเป็นโรงแรมห้าดาว อาหารมีชื่อเสียง” อโนชากวาดสายตาไปรอบ ๆ เพื่อดูความเปลี่ยนแปลง

“หม่อมคึกฤทธิ์ก็เคยมาพัก” วินัยพูด ท่าทางคุ้นเคยกับสถานที่

“ไม่มีใครมาสร้างโรงแรมใหม่ ๆ บ้างเลยหรือ ที่นี่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อของโลกเลยนะ” พิมุขซึ่งเดินมาข้าง ๆ เปรยขึ้น

“คงรอดูเหตุการณ์ก่อน” สมชายพูด

“บางพื้นที่ยังมีเขมรแดงอยู่ ไม่มีนักธุรกิจคนไหนกล้าเอาเงินมาเสี่ยงหรือขนาดที่นี้มีแค่เจ็ดสิบห้องยังไม่ค่อยจะเต็มเลย” อโนชาพูดพลางยกกระเป๋าขึ้นบันได

ทุกคนเดินเข้าไปในห้องโถงซึ่งดูทึม ๆ รวากับประหยัดไฟ รอบห้องมีโซฟาตั้งอยู่หลายตัว ไม่ห่างคานเตอร์มีฝรั่ง ๔-๕ คนนั่งคุยกันอยู่

จากห้องโถงมีทางเดินมืด ๆ เข้าไปทั้งซ้ายขวา มีห้องพักผอนเล็กๆ อยู่ติดกัน ในห้องมีโทรทัศน์และเครื่องเล่นเกม หากเดินทะลุออกด้านหลังก็จะเป็นห้องอาหาร “ลิฟต์ที่นี่ส่งสายสร้างสมัยพระเจ้าเหา” สมศรีกวาดสายตาไปทั่วพร้อมบ่นเบา ๆ กับสามีคล้ายให้ขำ

“โชคชะตาที่ได้ใช้ ถ้าเป็นที่อื่นคงอยู่ในพิพิธภัณฑสถาน” อโนชาหัวเราะเบา ๆ หลังตานั้นถึงลิฟต์ที่มีสภาพคล้ายตู้ไม้ที่มีประตูที่บรื๋อกลางด้านบนโปร่งเห็นลวดสลึงที่ยึดมุมลิฟต์ทั้งสี่และมีประตูเหล็กโปร่งกันอีกชั้นหนึ่ง

ชายหนุ่มส่งทิปให้พนักงานที่ช่วยขนกระเป๋าเข้ามาส่งถึงห้องพลวงถอนใจ ห้องข้าง ๆ เต็มไปด้วยอาหารสพระชาชาติที่เข้ามาดูแลสถานการณ์ในเขมรหลังเวียดนามถอนตัวออกไป

ภายในห้องพักมีเตียงเดี่ยวขนาดไม่ใหญ่นักอยู่สองเตียง ตรงข้ามเตียงมีตู้เสื้อผ้าและโต๊ะเก้าอี้ไม้เก่า ๆ ปลายเตียงมีผ้าห่มพับไว้อย่างเรียบร้อย ในห้องมีห้องน้ำพร้อม เหนืออ่างอาบน้ำมีถึงน้ำขนาดใหญ่วางอยู่ ที่แปลกก็คือมีอ่างน้ำพลาสติกขนาดใหญ่มีน้ำเต็มวางอยู่บนโถส้วม

อโนชาสายหัว เขารู้ถึงความหมายของมันดี โรงแรมนี้ยังมีปัญหาเรื่องน้ำคล้ายกับที่เคยพบมานานมาแล้ว

ชายหนุ่มเอนตัวลงนอนบนเตียงแล้วหันไปบอกวินัยซึ่งกำลังเปิดกระเป๋า นำเสื้อผ้าออกมาแขวน “เก็บแรงไว้ให้ดีก็แล้วกัน มีปราสาทให้ดูมากมาย บางแห่งบันไดชันมากกว่าจะขึ้นไปถึงข้างบน เล่นเอาหอบ”

อโนชานอนมองหลังคามุ้งที่หย่อนลงมาจากสี่มุมเสาเตียง แล้วหลับตานึกถึงภาพปราสาทหินที่เขาหลงใหล

เสียงวินัยอ่านหนังสือนำเที่ยวดังอยู่ในห้อง “นครวัดอยู่ห่างตัวเมืองพักักิโลเมตร นครธมห่างแปดกิโลเมตร นครธมคือที่ตั้งของพระราชวังของกษัตริย์ขอม ส่วนนครวัดเป็นทั้งเทวสถานและเป็นสุสานของพระเจ้าสุริยวรมันที่ ๒”

อโนชาอดยิ้มไม่ได้ สำหรับคนที่สนใจปราสาทขอมเป็นพิเศษและเคยมาสองครั้งแล้ว ถึงไม่มีหนังสือนำเที่ยวเขาก็แทบหลับตาเห็นทุกจุดในเมืองโบราณแห่งนี้ และที่เขาได้เปรียบคนอื่น ๆ ก็คือเขาพูดภาษาเขมรได้ เพราะเป็นเด็กชนบท

จากบุรีรัมย์ชายแดนเขมร

บ่ายวันรุ่งขึ้นคณะอาจารย์มีรายการไปเที่ยวปราสาทพระขรรค์ซึ่งอยู่ใกล้ นครธมทางเหนือ ปราสาทนี้สร้างสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ เมื่อเกือบ ๘๐๐ ปี มาแล้ว

“ปราสาทพระขรรค์สร้างช่วงพ.ศ. ๑๗๓๔-๑๗๔๔ เป็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะ ที่เขมรทำสงครามชนะพวกจามที่เข้ามายึดครองพระนครหลวง เดิมชื่อปราสาท ชัยศรี พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ใช้พื้นที่ตรงจุดที่รบชนะพวกจามสร้างปราสาทนี้ขึ้น ถวายพระราชบิดา” วินัยอ่านคู่มือให้เพื่อนๆ ฟัง

รถจอดหน้าทางเข้าหลักด้านตะวันออกซึ่งเป็นถนนกว้างปูลาดด้วยแผ่นหิน ตรงไปยังตัวปราสาทซึ่งเต็มไปด้วยหม้อไม้เขี้ยวครีมห่างออกไป ติดทางเข้าเป็นบาราย^๑ ที่ต้นเขินจนไม่เหลือสภาพเดิม ทางเดินทอดยาวไกลพอควรผ่านป่าไม้รักริมสอง ข้างทาง ข้างทางเข้ามีเสานางเรียงตั้งเรียงราย

บนกำแพงประตูมีภาพสลักครุฑขนาดใหญ่ สูงเท่ากำแพง ปราสาท พระขรรค์ดูใหญ่โตและสมบูรณ์กว่าปราสาทตาพรหมที่วางผังคล้ายกัน

ต้นสะปะสูงใหญ่แผ่รากปกคลุมด้านข้างปราสาทคล้ายกับที่เห็นจากปราสาท ตาพรหม

“ปราสาทนี้ที่จริงก็คือวัดในพระพุทธศาสนานั่นเอง” ใครคนหนึ่งพูดขึ้น

“จริงรึ” วิทยากรรายอาจารย์พิมุขหันมามองอินชา “ตอนแรกคิดว่ามีแต่ ปราสาทในศาสนาฮินดูเสียอีก”

“คงจริง ตามศิลาจารึกบอกว่าที่นี่มีผู้คนประจำอยู่เกือบแสนคน มีทั้งพระ นักบวชอื่น คนรับใช้ชายหญิงและนักระบำ มีการถวายเครื่องบูชาเป็นประจำ”

บ่ายคล้อย คณะของชาวศิลปากรต่างชวนกันกลับออกมาอยู่ที่จอดรถเพื่อ เดินทางต่อไปยังปราสาทบาปวนซึ่งศิลาจารึกเรียกว่าเหมศรีอันหมายถึงภูเขาทอง กลางเมืองเปรียบเสมือนเขาพระสุเมรุกลางชมพูทวีปอันเป็นที่สถิตขององค์พระศิวะ

^๑ บาราย คือ สระน้ำใหญ่

เจ้า

อโนชาเดินตามคณะไปตามทางเดินศิลายกพื้นสูงที่ทอดยาวสู่โคปุระ^๒ ด้านนอก จากพื้นล่างถึงยอดบนของปราสาททำเป็นรูปประมิตที่มีฐานสามชั้น ด้านหลังโคปุระมีกำแพงระเบียงต่อไปสองด้านและมีทางเดินเข้าไปโคปุระด้านใน บนระเบียงคดของฐานชั้นกลางมองเห็นช่องหน้าต่างสี่เหลี่ยมจัตุรัสเรียงราย มีคราบราสีดำให้เห็นอยู่ทั่วไปไม่ต่างจากปราสาทอื่นๆ ที่ผ่านกาลเวลามายาวนาน

ชายหนุ่มแหงนมองเนินปราสาทอันสูงใหญ่ซึ่งทำแนวขอบซ้อนเป็นชั้นและตกแต่งอย่างประณีต ยอดเนินเป็นซากฐานปรากฏขนาดใหญ่เต็มไปด้วยก้อนหินระเกะระกะ ปราสาทคูทรุดโทรมและอยู่ระหว่างการบูรณะ

อโนชาอดที่จะกับขนาดมหึมาของปราสาทนี้ไม่ได้ กำแพงด้านนอกสุดยาวเกือบครึ่งกิโลเมตร และกว้างราวร้อยเมตร เห็นได้ชัดว่าถ้าปรากฏประธานไม่ได้พังทลายลงมา ปราสาทบาปวนจะสูงเด่นงามสง่ากว่าปราสาทใดๆ ในเมืองพระนคร

เขาเดินผ่านโคปุระเข้าไปด้านในพลางแหงนคอตั้งบ่ามองยอดเนินด้วยความรู้สึกตื่นเต้นและมหัศจรรย์ใจ สถานที่แห่งนี้ให้อารมณ์แปลกๆ อย่างที่ไม่เกิดกับที่อื่นซึ่งเขาไม่รู้ว่าเพราะเหตุใด

จากคู่มือบอกไว้ว่า ปราสาทบาปวนหรือหเมศรีนี้เริ่มสร้างโดยพระเจ้าสุริย-วรมันที่ ๑ และต่อเนื่องมาเสร็จในสมัยพระอุทัยทิตยวรมันที่ ๒ หรือราวหนึ่งพันปีมาแล้ว นั่นคือสร้างหลังปราสาทเขาพระวิหารราวหนึ่งร้อยปี แต่เก่ากว่าปราสาทหินพิมายและนครวัดราวหนึ่งร้อยปี นับว่าเก่าและมีความสำคัญไม่น้อยเลย

เดินชมได้พักหนึ่งคณะก็ชวนกันกลับเนื่องจากมีป้ายห้ามไว้ไม่สามารถเดินลึกเข้าไปได้อีก

อโนชา รู้สึกยังไม่อยากจากไป อดคิดไม่ได้ว่าอีกนานเท่าไรถึงจะได้กลับมาอีก เพราะสถานการณ์ในเขมรนั้นหาความแน่นอนได้ยาก อีกทั้งงานที่ทำอยู่ก็รัดตัว

“ผมอยากจะเดินดูข้างในอีกสักพัก แล้วจะหาทางกลับโรงแรมเอง ไม่ต้องห่วง” อโนชาบอกอาจารย์สมชายหัวหน้าคณะซึ่งสายหัวเหมือนไม่เห็นด้วย แต่ด้วย

^๒ โคปุระ คือ ซุ้มประตูทางเข้าปราสาท

รู้ว่าอาจารย์หนุ่มหลงใหลในศิลปะขอมอย่างมากจึงพูดยิ้ม ๆ ว่า

“เกือบไม่มีคนเลย ดูวังเวงขอบกล เป็นผม...ไม่เอาด้วยหรอก”

“อย่าเผลอค้ำที่นั่นก็แล้วกันนะอินชา แถวนี่เป็นสนามรบเก่า มีคนตายมากมายนะ” พิมุขแกล้งพูดขู่

“อย่าห่วงเลย ยังมีคนเป็นเพื่อนอีกหลายคน” อินชาขยิบตาไปทางฝรั่งสองสามคนที่กำลังเดินชม นอกจากนี้ตรงปากทางใกล้กันยังมีเด็กเขมรนำของที่ระลึกมารอขายอีกกลุ่มหนึ่ง

“ตามใจ ผมไปก่อนก็แล้วกัน” เสียงตอบกลับอย่างไม่แปลกใจ ก่อนที่เจ้าของเสียงจะเดินออกโคปุระไป

ชายหนุ่มเพลิดเพลินอยู่ภายในปราสาทบาปวน แม้รัฐบาลเขมรจะจำกัดพื้นที่ให้เข้าชม โครงสร้างของปราสาทนั้นสูงใหญ่กว่าปราสาทอื่น ๆ ในระแวกนั้น หากปราศประธาณตรงยอดเนินที่พุ่งลงมายังสมบูรณเหมือนเดิม มันคงสวยงามอลังการไม่น้อย และคงเหมาะสมยิ่งกับนาม ‘เหมคีรี’ ภูเขาทองกลางเมืองอันยิ่งใหญ่อันเป็นที่สิงสถิตขององค์เทพเจ้า

เวลาล่วงเลยไปโดยไม่รู้ตัว มารู้สึกตัวอีกทีชายหนุ่มก็พบว่าตนเองเดินอยู่คนเดียว นักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ ได้กลับออกไปหมดแล้ว

อินชายนาคพิกาชั้นดุนั้นเป็นเวลาเกือบห้าโมงเย็น เขาควรกลับโรงแรมได้แล้ว

ชายหนุ่มก้าวเดินออกจากโคปุระด้านในและลงบันไดมาสู่ลานชั้นกลาง ไม่มีผู้คนให้เห็นเลย ที่ได้หลังคาระเบียงคดมีแท่นศิลาคล้ายกับเป็นฐานพระพุทธรูปหรือเทพเจ้าตั้งอยู่ ชายหนุ่มก้าวเดินเข้าไปดูใกล้ ๆ

ตะวันอ่อนแสงลงมากแล้ว บรรยากาศรอบตัวซึ่มเซาวิ้งเวงขอบกล อินชานทำให้รู้สึกเปลี่ยวเหงาราวกับอยู่คนเดียวในโลก ขณะที่แขนลุกขึ้น รู้สึกคล้ายถูกจ้องจากสายตาสีลลับมากมายที่มองไม่เห็น

ผลจากแทนได้ไม่กี่ก้าวก็ต้องชะงักเมื่อได้ยินเสียงหนึ่งแว่วแผ่วมา เสียงนั้นคล้ายมาจากที่แสนไกล อินชานเงี้ยวหึ่ง คิดว่าอาจเป็นเสียงลมพัดใบไม้ไหวหรือเสียงสัตว์อะไรสักอย่าง

“อินชาน...อินชาน”

ชายหนุ่มรู้สึกเย็นวาบไปทั้งตัว เสียงคน! ไม่น่าเป็นไปได้ เขาคงถูกผีหลอกหรือไม่ก็หูผาด

อยู่ ๆ กลิ่นกำยานหอมกรุ่นกำจายก็ลอยมาแตะจมูก

พยายามมองหาที่มาของเสียง ไม่เห็นใครแต่เสียงนั้นยังดังอยู่ แผลวเบาและเยือกเย็น บางครั้งคล้ายเสียงผู้หญิงร้องไห้โหยหา เขาพยายามเงี่ยหูฟัง ไม่น่ามีผู้คนอยู่แถวนั้น มีเสียงผู้ชายร้องแทรกมาในบางครั้ง น้ำเสียงของคนทั้งสองสะท้อนความเป็นมิตรและห่วงใย

“นั่นใคร” อโนชาร้องถามขณะที่พาตัวเองเคลื่อนเข้าไปใกล้ซุ้มประตู
ไม่น่าเป็นไปได้ เสียงยังแว่วมาอีก

ทางเดินยาวใต้หลังคาระเบียงคดซึ่งเต็มไปด้วยช่องหน้าต่างสี่เหลี่ยมวางแปล่าไร้ผู้คน ชายหนุ่มชะงักหน้าผ่านหน้าต่างแล้วก้มมองด้านล่าง กวาดสายตาไปทั่วบริเวณ แม้บนสะพานศิลาที่ทอดยาวเข้ามาแต่ก็ไม่พบผู้คน

เขารู้สึกขนลุกคล้ายถูกผีหลอก

อโนชาเดินลงจากบาปวนมุ่งมายังที่มาของเสียงที่คาดว่าอยู่ตรงดงไม้ใกล้โคปุระด้านนอก ทันใดก็เห็นผู้หญิงคนหนึ่งยืนอยู่ใต้ร่มไม้ริมทาง แม้เห็นไม่ถนัดแต่คิดว่าจะเป็นหญิงสาวหน้าตาสวยคนหนึ่ง เธอเกล้าผมมวยแปลกตาและแต่งตัวไม่เหมือนชาวเขมรแถวนั้น ท่อนบนปราศจากอาภรณ์ใดๆ เผยให้เห็นปทุมถันเต่งตึงของวัยสาว ท่อนล่างนุ่งผ้าถุงลายดอกมีชายผ้าพาดคล้ายหางปลาซ้อนกัน ที่สายรัดเอวมีพู่พวงประดับงดงาม ตรงโคนแขนและข้อเท้ามีกำไลทอง มันทำให้เขานึกถึงภาพนางอัปสร นางรำขอมโบราณที่จำหลักไว้มากมายตามกำแพงปราสาท

เธอแต่งตัวเหมือนภาพสลักเหล่านั้นไม่มีผิด

สายตาของเธอที่จ้องมองมาสะท้อนความห่วงใยและตัดพ้ออะไรสักอย่าง
ชายหนุ่มนึกโบราณคดีไม่อยากเชื่อสายตา ถ้าไม่ถูกผีหลอกก็คงตาฝ้าจากรากรที่คร่ำครึกับเรื่องปราสาทขอมมานาน

เขายืนตาขณะที่เท้ากลับก้าวเดินเข้าหาร่างนั้น เขาต้องพิสูจน์ความจริงให้ได้ อาจเป็นการเล่นตลกของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

เพียงไม่กี่ก้าวเดิน พลันก็มีเสียงกัมปนาทดังขึ้น ชายหนุ่มเข้าไปทั้งตัว รู้สึกว่าร่างร่วงหล่นดิ่งลงสู่หุบเหวมืดมืดที่ลึกราวกับไม่มีที่สิ้นสุด เขาร้องด้วยความตกใจพร้อมตะเกียกตะกายไขว่คว้าหาสิ่งยึดเกาะแต่ก็มีเพียงอากาศธาตุ

โลกรอบตัวมีตมิต หมุนแคว้งคว้าง

จิตลำนึกสุดท้ายก่อนหมดสติเขาเห็นภาพแม่และพี่น้องในกรุงเทพฯ ภาพเพื่อน ๆ ที่รออยู่ที่โรงแรม รู้สึกถึงความผิดพลาดจากการแตกกลุ่มอันไม่น่าให้อภัยของตนเอง

จากนั้นทุกอย่างก็ตกอยู่ในความมืดมิดหนาวเย็นยะเยือก

อโนชา รู้สึกตัวอีกครั้งและพบว่าตนเองนอนอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง ให้ปวดหัว และมีงงสับสนไปหมด เขาค่อย ๆ เผลอเปลือกตาแต่แล้วก็ต้องหลับตาลงจากแสงที่เจิดจ้า เมื่อสายตาเริ่มชินกับแสงสว่างก็พบว่ารอบตัวเป็นหมุ่ไม่หนาที่บ รมเงาของมันทำให้เขาไม่รู้สึกร้อนแต่อย่างใดทั้ง ๆ ที่ภายนอกมีแสงแดดแรงกล้า

ห้องฟ้าเว้งว่างสิ้นน้ำเงินเต็มไปด้วยทะเลเมฆสีขาวลอยฟ่อง เขาพยุงตัวลุกขึ้นนั่งและมองไปรอบ ๆ จิตใจยังสั่นระทิก ให้แปลกใจว่าตนเองอยู่ที่ไหน พยายามนึกทบทวนเหตุการณ์ที่ผ่านมา จำได้ว่าครั้งสุดท้ายก่อนหมดสติได้เดินลงมาจากปราสาทบาปวนตรงไปที่ตั่งไม้ชายทุ่งซึ่งมีเสียงหญิงชายร้องเรียก เขาเห็นภาพหญิงสาวในชุดโบราณคนหนึ่งก่อนที่ตนเองจะพลัดตกหลุมลึกจนหมดสติไป

ชายหนุ่มค่อย ๆ ขันตัวลุกขึ้นแล้วสำรวจร่างกาย ไม่มีร่องรอยขีดข่วนหรือเจ็บปวดตรงไหนทั้ง ๆ ที่ความรู้สึกว่าร่วงหล่นนั้นกินเวลานานมาก

สายลมอ่อนระรินพัดโฉบมาท่ามกลางเสียงนกกาซึ่งแซ่เหนือหัว

มองผ่านหมุ่ไม้ออกไปเห็นปราสาทหินสูงใหญ่อยู่เบื้องหน้า

เมื่อเพ่งพิศพิจารณาาก็ต้องแปลกใจ รูปร่างลักษณะของมันบ่งบอกว่านั้นคือปราสาทบาปวนหรือหมศรีศรีของเมืองพระนคร มันสูงเด่นราวกับภูเขาเตี้ย ๆ

ปราสาทเบื้องหน้ามีสภาพสมบูรณ์และสวยงาม ปรากฏประธานซึ่งมียอดสีทองตั้งเด่นตระหง่านทำให้อ้อออลังการยิ่งนัก ไม่มีซากปรักหักพังใด ๆ แลวนั้นเลย ตรงหน้าปราสาทและตามระเบียบชั้นต่าง ๆ เต็มไปด้วยทวารยามแต่งตัวแปลก ๆ ยืนกระจายกันอยู่เป็นกลุ่ม ๆ

จุดที่พื้นดินสั่นนั้นอยู่นอกปราสาทตรงใ้ด้รรมเงาไม้ไม่ห่างสะพานศิลาทางเข้าด้านหน้า มีถนนปูด้วยแผ่นหิน ผ่านมาใกล้ ๆ และที่ต่างออกไปก็คือจากสภาพ

ร้างว่างเปล่าไร้ผู้คน บัดนี้มีผู้คนแต่งตัวแปลกๆ เดินไปมาให้เห็น สภาพเหมือนอยู่ในเมืองปกติไม่ใช่เมืองที่ตายแล้วอย่างที่เคยเห็น!

ผู้คนส่วนใหญ่ไม่สวมเสื้อ ทุกคนมีผ้าหนึ่งผืนคล้ายผ้าเตี่ยวหรือผ้าถุงสั้นมีจีบเป็นริ้วปกปิดท่อนล่างไว้ บางคนมีพู่พวงมาลัยประดับที่สายคาดเอวซึ่งน่าจะบ่งบอกถึงฐานะที่สูงกว่าคนธรรมดาทั่วไป ในขณะที่บางคนมีเพียงผ้าเตี่ยวสกปรกเท่านั้น ผู้ชายที่เห็นแต่ละคนใส่ตุ้มหูห้อยยาวคล้ายพวกกะเหรี่ยงที่เขาเคยเห็น!

อโนชาขยี้ตาอย่างไม่เชื่อ ภาพที่เห็นมันเป็นชีวิตของชาวขอมโบราณชัดๆ สอดคล้องกับที่โจวต้ากวนชาวจีนบันทึกไว้ครั้งที่ร่วมคณะทูตมาที่นี่เมื่อปี ๑๘๓๙ หรือราวเจ็ดร้อยปีมาแล้ว

ไม่น่าเชื่อว่าเขาพลัดตกหลุมแห่งกาลเวลาข้ามมิติมาสู่โลกของชาวขอม!

โลกครึ่งบ้านเมืองยังดีอยู่ เป็นดินแดนอันอุดมสมบูรณ์ ทายาทของอาณาจักรเจนละอันมั่งคั่งและเรืองอำนาจในอดีต

ที่เขาสงสัยก็คือเวลาในตอนนี้อยู่ตรงกึ่งช่วงเวลาก่อนหรือหลังจากที่โจวต้ากวนเข้ามา และห่างกันมากน้อยขนาดไหน

หวังว่าอีกไม่นานคงรู้

ชายหนุ่มพยายามคิดว่าตนเองฝันไป หันมาหยิกตัวเองก็รู้สึกเจ็บ หลังตาดั้งสติแล้วล้มตาก็ยังเห็นเหมือนเดิม รู้สึกได้ถึงลมที่พัดโชยกระทบผิวและไอร้อนของเปลวแดด

ทุกสิ่งรอบตัวล้วนมีอยู่จริง คิดแล้วก็ใจหายวูบ แทนที่จะสติใจที่ได้มาเห็นของจริงยุคโบราณกลับเกิดความกลัวผสมความเหงาเปล่าเปลี่ยว

มันจะมีความหมายอะไรในสิ่งที่เห็น หากเขาไม่สามารถกลับไปยังโลกอนาคตที่จากมาได้

ก้มดูนาฬิกาที่ข้อมือ มันหยุดเดินแล้ว เข็มที่หน้าบัดบอกเวลาห้าโมงเย็น อันเป็นเวลาขณะที่เขาเดินลงมาจากปราสาทบาปวน

ชายหนุ่มพยายามรวบรวมสติและความกล้าหาญในเมื่อทำอะไรไม่ได้ก็ควรรักษาชีวิตไว้ให้ดีที่สุด วันหนึ่งเขาอาจโชคดีได้ผ่านประตูแห่งกาลเวลากลับออกไปได้

เมื่อพลัดเข้ามาได้ก็ต้องกลับออกไปได้ ตราบใดที่ยังมีลมหายใจก็ต้องมีความหวัง

เขามองขึ้นไปยังบริเวณระเบียงคดชั้นกลางของบาปวนอันเป็นจุดที่เขาเริ่มสัมผัสกับบรรยากาศแปลก ๆ จากจุดนั้นมาถึงจุดที่เขานอนอยู่น่าจะมีการทับซ้อนของกาลเวลาและเป็นบริเวณที่ประตูแห่งมิติมีอยู่ และน่าจะเป็นจุดที่จะทำให้เขากลับบ้านได้ มันคงมีสภาพคล้ายท่อเชื่อมมิติหรืออุโมงค์หลุมดำของกาลเวลาอะไรสักอย่างซึ่งไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า

แน่นอนว่าการข้ามมิติคงไม่เกิดขึ้นง่าย ๆ คงต้องมีปัจจัยอื่น ๆ เกือบหนวดด้วย แต่ยากนักที่จะรู้ได้ เขาเคยรู้ว่าเกจิอาจารย์ที่ฝึกจิตจนบรรลุญาณจะสามารถเข้าถึงโลกต่างมิติได้เพราะจิตไม่มีมวล อยู่เหนือโลกสามมิติ และมีความเร็วสูงกว่าแสงมาก แต่กรณีที่ว่าก็มีน้อยนิดและเป็นช่วงเวลาสั้น ๆ ซึ่งไม่ใช่กรณีของเขาแน่ ๆ

เขาย้อนมิติของกาลเวลาเข้ามาในโลกโบราณทั้ง ๆ ที่ไม่เคยฝึกจิตขั้นปฐมเลยด้วยซ้ำ!

อินชาไม่กล้าออกไปปรากฏตัวได้แต่ขมเอบมองภาพผู้คนที่เดินผ่านไปมาจากหลังพุ่มไม้ บนถนน ขบวนเสลียงสั้น ๆ เฟื่องผ่านไป คนบนเสลียงที่ใส่เสื้อยกดอกคงเป็นพวกขุนนางในวัง บางคนในขบวนซึ่งมีผ้าขาวหรือแดงคาดหัวมีลักษณะคล้ายพวกพราหมณ์หรือนักบวช

หญิงชาวบ้านที่เดินผ่านไปมานิยมไว้ผมมวยแต่ไม่มีปิ่นหรือสิ่งใดประดับบนศีรษะ บางคนสวมกำไลทองที่แขน นิ้วสวมแหวนทองแดงให้เห็นถึงฐานะของชนชั้นได้เป็นอย่างดี ผู้คนซึ่งเกวียน ชี่ม้าสวนกันไปมา ภาพเคลื่อนไหวเหล่านี้ช่างแปลกตาและมีชีวิตชีวานัก

ขบวนเสลียงผ่านไปครู่หนึ่งก็มีกลุ่มคนนุ่งผ้าเตี่ยวสกปรกผืนเดียวกำลังถูกลมตุ้มเดินตรงมา คนเหล่านี้มีลักษณะต่างจากชาวขอมทั่วไปอย่างเห็นได้ชัด ท่อนบนเปลือยเปล่า ผมหยิกสั้นคล้ายพวกเงาะป่าซาไก อินชาเดาว่าคงเป็นทาสชาวจ้วงตามบันทึกของโจวต้ากวนนั่นเอง เสี่ยงนายทาสและคนคุมตะโกนด่าเสียงดังพร้อมสะบัดเส้นหวายตีอย่างไร้ความปราณี

ชายหนุ่มก้มหน้าลงมองดูตัวเอง หากเดินออกไปตอนนี้จะกลายเป็นคนแปลกหน้าและเป็นจุดเด่นทันที เขาควรจะต้องกายให้คล้ายชาวเมืองมากที่สุด คิดได้ดังนั้นแล้วก็จัดแจงถอดเสื้อรวมทั้งรองเท้าหนังและถุงเท้าแล้วซุกไว้ในพุ่มไม้ จัดแจงม้วนซากกางเกงให้สั้นขึ้น นี่คือนี่ที่เขาพอทำได้โดยหวังว่ามันอาจจะช่วยลดความแปลกแยกลงได้

ก่อนที่โนซาจะตัดสินใจว่าจะอย่างไรต่อไปก็รู้สึกที่ตนเองถูกถีบอย่างแรงจนหน้าคะมำไปกระแทกพื้น รู้สึกเจ็บแปลบที่แผ่นหลังจากเส้นหวาย พอขยับตัวลุกขึ้นด้วยความตกใจก็พบปลายหอกจ่ออยู่ที่ใบหน้า!

“มึงจะหนีไปไหน ไอ้ทาส ลูกชิ้น นึกว่าจะหนีพ้นหรือ” เสียงคำรามแข็งกร้าวดังมาจากชายร่างใหญ่ผิวคล้ำหน้าเหลี่ยมซึ่งยืนตระหง่านค้ำหัวอยู่ จากนั้นเจ้าของเสียงก็หันไปสั่งลูกน้องสองคนที่ตามมาติด ๆ

“เอาตัวมันไป”

ชายหนุ่มผู้พลัดหลงมิตติใจจนลืมความเจ็บปวด รีบพุ่งตัวเองลุกขึ้น ผู้คุมทาสร่างกำยำเข้าประกบตัวและผลักให้เดินออกไปพร้อมกับกลุ่มทาสบนถนน แม้จะไม่พอใจที่ถูกกระทำรุนแรงแต่รู้ว่าถ้าการขัดขืนใด ๆ นอกจากจะไม่มีประโยชน์แล้วรังแต่จะหาเรื่องเจ็บตัวเพิ่ม

ชาวบ้านแถวนั้นหันมามองอย่างสนใจอยู่ครู่หนึ่ง แล้วรีบเดินเลี้ยวไป

แม้ศัพท์สำเนียงที่คนพวกนี้พูดต่างจากภาษาเขมรปัจจุบันไม่น้อย แต่โนซาก็รู้สึกแปลกใจที่ตนเองฟังภาษาของพวกเขาเข้าใจเป็นอย่างดี

เขาถูกผลักให้ไปพร้อมกับทาสอีกห้าหกคนที่ถูกเชือกล่ามโยงไว้ด้วยกัน ทาสพวกนี้ผิวดำคล้ำ บางคนผมสั้นคล้ายเพิ่งถูกโกนหัวมา แต่ละคนเนื้อตัวสกปรกมอมแมม ผ้าเตี่ยวผืนเดียวที่ปกปิดส่วนล่างก็เก่ารุ่งริ่งสกปรกจนดูสีไม่ออก

ผิวสีดําแดงของอินซาทำให้เขาไม่ถึงกับแปลกแยกนัก จะต่างกันชัดเจนก็ตรงที่เนื้อตัวของเขาดูสะอาดสะอ้านกว่ามาก กลิ่นสาบสาบจากตัวพวกทาสที่แทรกอยู่ในสายลมบอกให้รู้ว่าคนเหล่านี้คงไม่ได้อาบน้ำมาเป็นแรมเดือน

“ยังมีพวกมันหายไปอีกกี่คน” เสียงชายร่างใหญ่คนเดิมที่มีลักษณะเป็นหัวหน้าพูดขึ้น

“สองคน” ลูกน้องตอบ

“ช่างมัน ถ้ารอดได้ก็ต้องเข้าป่า ไม่ถูกเสือคาบก็ไปอตตาย” เสียงหัวหน้าตอบกลับ เขาหันมาจ้องมองกางเกงอินซาจากนั้นก็พูดว่า

“มีงเอาอะไรมานุงวะ สงสัยขโมยผ้าคนจีนมา นึกว่าแปลงตัวแล้วจะพันหรือ”

เจ้าของเสียงชี้ไปสายหอกเหยงที่กางเกงอินซาแล้วเงยหน้าหัวเราะอย่างขบขัน

“คิดหรือว่ามีใส่ผ้าแบบนี้แล้วจะหลอกพวกข้าได้อั้หน้าใจ นี่คงไปขโมยมาจากที่ไหนสักแห่ง แต่ข้าจะไม่ตัดมือเอ็ง ให้เอ็งมีมือครบไว้ จะได้รำคาติกว่า”

จากนั้นก็หันไปสั่งลูกน้อง “เอาผ้าใหม่มาให้มันใส่”

อินซาคว้าผ้าเตี่ยวเก่า ๆ ที่คนคุมโยนมาให้แล้วเปลี่ยนใส่อย่างรวดเร็ว นายทหารจับกางเกงขึ้นดูแล้วพูดว่า “ผ้ากางเกงนี้เนื้อไม่ธรรมดา นายข้าคงสนใจแน่”

เขาสังเกตเห็นว่าตัวหัวหน้าเป็นคนผิวคล้ำจนเกือบดำ นุงผ้าเตี่ยวผืนเดียวหน้าตาเหยงมโหดไร้เมตตา ที่หูยานยาวใส่ตุ้มหูลูกปัด ตรงสายพู่ตเเวใต้ท่อนบนอันเต็มไปด้วยเม็ดกล้ำมคาดดาบไว้ ที่คอมีห่วงอะไรสักอย่างคล้องไว้ เขาเกล้ามวยผมเหมือนคนส่วนใหญ่ในเมืองนี้

รายรอบตัวหัวหน้าเป็นผู้คุมหน้าเหยงถือหอก รูปร่างหน้าตาแต่ละคนราวกับคนป่ามากกว่าคนเมือง

อินซาสลัดภาพต่าง ๆ ออกจากหัวแล้วเดินตามกลุ่มพวกทาสไปตามถนน

เมืองหน้าไม้ไกลเป็นถนนที่คลาคล่ำไปด้วยผู้คน ทั้งม้าทั้งเกวียน บางครั้งก็มีขบวนช้างผ่านมา สองข้างทางห้อมล้อมด้วยดงไม้เขียวขจี ยอดสีทองของปราสาทบายนต้องแสงแดดเป็นประกายอยู่ไม่ห่าง อินซาจ้องมองอย่างตื่นตื่น มันสอดคล้องกับบันทึกโบราณที่ว่าส่วนยอดปราสาทของปราสาทบายนนั้นห่อหุ้มด้วยทองคำแม่ในโลภที่จากมาจะไม่เหลือซากโลหะล้ำค่าให้เห็นเลย

เมื่อเคลื่อนเข้าไปใกล้บายน พระพักตร์ใหญ่่มหิมาขององค์พระโพธิสัตว์ภกมายหลายสิบหน้ายังดูสมบุรณ์มาก ไม่มีการแตกหักสึกหรือรอยด่างขาวของราให้เห็น ใบหน้านั้นดูลึกกลับน่ากลัวไม่ต่างจากที่เห็นในอีกหลายร้อยปีข้างหน้า

พื้นที่ระหว่างปราสาทใหญ่มีภูมิและอาศรมศิลปะเล็กๆ ของพระและพรหมณ์มากมายแยกบริเวณกันอยู่ไม่ปะปนกัน เห็นได้ชัดว่ายุคนั้นศาสนาพุทธและพรหมณ์ยังมีอิทธิพลอยู่มากในสังคมเขมร ระหว่างทางที่แถวทาสเคลื่อนไปมีบ้านเรือนเรียงรายเป็นกลุ่มๆ แทรกกระจาย ซ่อนอยู่ตามหมู่ไม้ เห็นได้ชัดถึงความแตกต่างระหว่างบ้านขุนนางและบ้านสามัญชนทั่วไป บ้านคนธรรมดาอันเป็นกระท่อมซอมซ่อ ฝาไม้ไผ่ขัดแตะมุงหลังคาด้วยหญ้าคาหรือแฝก ส่วนบ้านขนาดใหญ่สองชั้นพร้อมรั้วรอบบริเวณอันกว้างขวางซึ่งคาดว่าเป็นของพวกขุนนางหรือผู้มีฐานะนั้น หลังคา หากไม่มุงด้วยหญ้าคาก็มุงด้วยกระเบื้องหรือปนกัน บางบ้านสลักจั่วสวยงาม ในบริเวณบ้านพวกนี้มักมีศาลปูย่าหรือศาลเนี่ยะตาอันเป็นเจ้าแห่งผืนดินผืนน้ำตั้งอยู่

ตามบ้านเรือนซึ่งมีกลิ่นมูลสัตว์ไหลมาตามลม เห็นเด็ก ๆ วิ่งเล่นกันอยู่ปะปนกับสัตว์เลี้ยง เช่น หมูและไก่ ส่วนผู้ใหญ่กำลังทำงานบ้านบ้าง จับกลุ่มคุยกันบ้าง

ไม่ช้าพอขบวนมาถึงกลุ่มเพิงเรียงรายใกล้ปราสาทขบวนที่มีผู้คนเดินจับจ่ายซื้อข้าวของไปมาหนาดตา ผู้คุมก็พาแถวทาสแยกจากถนนเดินเข้าไป

ตลาดกลางเมืองแห่งนี้คงเป็นศูนย์รวมที่ผู้คนมาชุมนุมค้าขายและซื้อหาสิ่งของกัน เสียงพูดจาตอรองระคนเสียงม้าเสียงวัวฟังไม่ได้ศัพท์ พ่อค้าแม่ค้าส่วนใหญ่ใช้เสื่อหรือใบไม้ปูกับพื้นเพื่อวางสินค้า ที่สร้างเป็นเพิงง่าย ๆ ก็มี ในเพิงแขวนสินค้าต่าง ๆ ลานตา ไม่มีลักษณะเป็นร้านรวงถาวรให้เห็น

เกวียนเทียมวัวหลายเล่มบรรทุกสินค้ามาจอดที่หน้าตลาด ผู้คนเข้ามาดูและยื่นซื้อขายตอรองกันตรงนั้น พ่อค้าแม่ค้าหลายคนมองมาที่กลุ่มทาสแล้วก้มหน้าก้มตาไม่สนใจ

เห็้อ! เหลืออยู่เป็นทางบนร่างอันเปลือยเปล่าของชายหนุ่ม ลมเย็นที่พัดโชยเฉื่อยมาเป็นระยะช่วยลดความร้อนอบอ้าวยามบ่ายลงได้บ้าง พวกเขาสมองดูคล้ายหุ่นยนต์อันไร้ชีวิตจิตใจ เขาพบว่าพวกเขาชาวจ้วงดูยำเกรงผู้คุมมาก

เขาเว้นว่างการเดินเท้าเปล่ามาตั้งแต่เริ่มเป็นวัยรุ่นที่บ้านนอก วันนี้นักลับต้องมาเดินเท้าเปล่าทำให้เจ็บระบมไปหมด ยังกดีที่ถนนไม่มีก้อนหินที่มีเม็งแหลมหรือกรวดเล็กๆ จึงเดินไปได้อย่างไม่ลำบากอะไรนัก เขาหวังว่าจะคุ้นกับมันในไม่ช้า

อดคิดไม่ได้ว่าหากได้รองเท้าแตะหนังวัวอย่างทีพ่อค้าหลายคนใส่กันก็จะช่วยได้มาก

ผู้คุมนำทาสเดินตรงไปยังมุมหนึ่งของตลาดที่มีร้านไม้ยกพื้นสูงราวหนึ่งศอก พวกเขาถูกดอนให้ขึ้นไปยืนเข้าแถว จากนั้นคนคุมก็ตะโกนเชิญชวนซื้อขายทาสกับผู้คนที่ผ่านไปมา มีคนสนใจมามุงดูจำนวนหนึ่ง อินซารูรู้ว่าพวกเขาขอมินิยมซื้อทาสไปทำงานกันมาก คนที่ไม่มีทาสจะมีแต่คนที่ยากจนเท่านั้น บันทีกทูตจีนบอกไว้ว่าขุนนางใหญ่บางคนมีทาสหลายร้อยคน

จากเสียงตะโกนทำให้อินซารูรู้ว่า พวกเขาซื้อขายเขามีค่าเท่ากับผ้าฝ้ายคุณภาพต่ำไม่กี่พับเท่านั้น!

เสียงนกร้องระงมจากหมู่ไม้ข้างๆ ซึ่งพลัดไปไหวไปมายามต้องลม บรรยากาศค่อนข้างรื่นรมย์หากไม่คิดว่ายามนี้เขาเป็นเพียงทาสชั้นต่ำที่รอการซื้อขาย

เสียงตะโกนต่อรองให้ราคาขึ้นแข่งแซ่จากกลุ่มชายทาสต่างๆ ที่กระจายกันอยู่แถวนั้น ใครดูแล้วไม่พอใจก็เดินไปดูทาสของพ่อค้ากลุ่มอื่น พอตกลงได้แล้วคนซื้อก็จูงทาสที่ถูกพันธนาการล่ามโซ่หรือเชือกกลับไปบ้าน ทาสแต่ละคนเหมือนกับยอมรับสภาพของตน ต่างก็มึนหมองตามตาเดินตามไปแต่โดยดี

ไม่ช้าทาสเกือบทั้งหมดก็ถูกซื้อไปเหลือแต่อินซาและชายชาวจ้วงสูงอายุอีกสองคนซึ่งยังไม่มึนสนใจ เขาเดาว่าคนซื้อคงต้องการทาสที่หน่วยก้านแข็งแรงสู้งานหนักได้ ชาวจ้วงที่เหลือดูมอมชืดคล้ายเป็นโซ่จึงไม่มีใครสนใจ เขาเองก็คงดูแล้วไม่แข็งแรงงเท่าพวกจ้วงที่ตราครุฑสร้างงานหนักมาตลอด

ผู้คุมตะโกนเชิญชวนอยู่พักหนึ่ง ในที่สุดก็มีชายคนหนึ่งนั่งใจกระเบนอย่างดีพร้อมเครื่องประดับเหมือนขุนนางทั่วไปเดินเข้ามาดู เขามองสำรวจทาสที่เหลืออยู่ครู่หนึ่งก็มองมาที่อินซาแล้วพูดว่า

“เจ้านี้ดูก็รู้ว่าไม่ใช่พวกจ้วง ไปได้มาจากไหนหรือ ข้าเดาว่าคงเป็นเซลยจาม”

“คงเป็นเช่นนั้น มันไม่ใช่โจรจ้วง ข้าพบมันซ่อนตัวอยู่ในดงไม้ใกล้หเมศรี คงหนีมาจากบ้านใครสักแห่ง เมื่อไม่มีคนร้องทุกข์ ไม่มีเจ้าของ ข้าก็จับมาขาย อาจไม่แข็งแรงนักแต่สะอาดและดูแล้วน่าจะฉลาดกว่าไอ้พวกจ้วง” คนชายพูด

“ข้าอยากได้ทาสที่ทนเหมือนวัวควาย หอยากได้ทาสที่สะอาดหรือฉลาดไม่” เสียงตอบกลับอย่างไม่สบอารมณ์

เจ้าคนคุมอั้งที่พลาดไปเสนอข้อดีที่ไม่มีใครต้องการ

“จริง...ของนายท่าน” เสียงอีกักตอบกลับ “ข้าดูจากลักษณะมันเท่านั้น ท่านช่วยซื้อเจ้าพวกที่เหลือนี้ไปก็แล้วกัน ข้าลดให้ท่านครึ่งหนึ่งเลย ขอผ้าแคสลิปับเท่านั้น”

ชายที่มีลักษณะเป็นขุนนางใหญ่ยกมือลูบคางไปมาอย่างใช้ความคิด “ที่เจ้าพูดก็น่าสนใจ แต่ข้าไม่อยากได้เจ้าพวกซีไร่นี้ ดูไม่ขี้บีนอดทนเท่าที่ควร เจ้าจะนำทาสชุดใหม่มาขายอีกเมื่อไหร่”

“คงอีกนาน ยากที่จะกำหนด” คนขายทาสมองไปที่ปลายถนนแล้วพูดต่อว่า “ถ้าท่านไม่ซื้อก็ไม่เป็นไร นั่นท่านโหล่นภิชัยมา เขาต้องสนใจแน่ เขาชอบมาหาซื้อทาสเสมอ”

“ตกลงข้าซื้อทาสทั้งหมดเลย” ขุนนางขอมตัดสินใจเมื่อเห็นขุนนางที่พ่อค้าพูดถึงเดินใกล้เข้ามา

เกวียนเทียมวัวที่บรรทุกทาสหลายสามคนค่อยๆ เคลื่อนออกจากตลาด ผ่านปราสาทบายนมุ่งไปทางด้านตะวันตกของเมือง เสียงออดแอดของกงเกวียนและล้อที่บดถนนผสมเสียงกระดิ่งควัวดังกังกรังเป็นเสียงที่คุ้นเคยยามวัยเด็กของชายหนุ่มผู้เพิ่งข้ามมิติ

เกวียนผ่านชาวบ้านสองสามคนที่กำลังจูงหมูไปขายที่ตลาด ถัดไปเป็นกลุ่มทหารขี่ม้าคุมทาสมาเป็นขบวนยาว มีเสียงเส้นหวายฟาดไปที่ร่างพวกทาสสลับกับเสียงตะโกนตำเกือบตลอดเวลา อโนชามองไปยังพวกทาสอย่างเห็นใจในขณะที่ชาวเมืองที่เดินผ่านมาเกือบจะไม่ให้ความสนใจเลย

เห็นได้ชัดว่าพวกเขาชินกับการใช้แรงงานทาสอย่างโหดร้ายไร้เมตตา ทาสแต่ละคนมีร่างกายสกปรก แผ่นหลังของหลายคนถูกตีจนแตกเลือดแดง

เกวียนผ่านหมู่บ้านหลายแห่งในกำแพง ระหว่างหมู่บ้านมีป่าโปร่งดงไม้แทรกอยู่เป็นระยะ ใกล้บ้านเรือนมีแปลงปลูกพืชผักให้เห็น พืชผักพวกนี้ขึ้นเขียวสมบูรณ์

อโนชารู้ว่า เป็นผลมาจากระบบคลองส่งน้ำเล็ก ๆ ที่นำน้ำจากบารายหรือแหล่งน้ำขนาดใหญ่เข้ามาในเมือง บางแห่งระหว่างทางมีทิวาลัยเล็ก ๆ ตั้งอยู่พร้อมกระท่อมที่พักของพวกเขาชมพระซึ่งเป็นพวกที่รับใช้ในทิวาลัยหรือวัด มีคนนำเครื่องสักการะบูชาถวายเทพเจ้าให้เห็นบ้าง

“หมู่บ้านท่านโกคัยนายข้าชื่อมัธยมเทศะ อยู่ไม่ห่างประตูเมือง อีกพักหนึ่งก็ถึงแล้ว” เสียงคนขับเกวียนที่นั่งข้างชายอีกคนดังขึ้นทำให้ชายหนุ่มตื่นจากภวังค์ “ถ้าพวกเจ้าขยันทำงานก็จะอยู่อย่างสบาย ถ้าฉลาดก็ไม่ควรคิดหนี เพราะผลที่ตามมา นั่นสาหัสหนัก ข้าขอเตือนด้วยความหวังดี”

“ถ้ามีเงินจะไถ่ตัวเองได้ไหม” อโนชาลองถาม

“ไถ่ตัวเองหรือ” คนนั่งข้าง ๆ หันมามองอย่างแปลกใจ “เจ้าเสียสติหรือเปล่า จะไปทำอะไร ข้ายังไม่เคยเห็นใครพูดโง่ ๆ อย่างเจ้าเลย”

จากนั้นคนทั้งคู่พร้อมคนคุมอีกคนที่ท้ายเกวียนก็หัวเราะเสียงดัง

อนาชาตรู้สึกโล่งอกไปเปลาะหนึ่งที่พ้นจากความโหดร้ายไร้เมตตาของ
คนชายทาสมาได้ อดนึกขบใจขุนนางขอมผู้นี้ไม่ได้ที่จ่ายเงินซื้อตัวมา การ
ตกเป็นทาสถือเป็นเรื่องโชคร้ายแต่จะไม่เลวร้ายนักถ้านายทาสเป็นคนดีมี
เมตตาเห็นทาสเป็นคนไม่ใช่สัตว์

เบื้องหน้าประกายแดดระยิบระยับเหนือท้องทุ่งและแม่น้ำ

เกี่ยวผ่านคนกลุ่มหนึ่งที่กำลังยืนคุยกันอยู่ริมถนน เขาสังเกตเห็นว่า พวก
นั้นต่างเป็นโรคเรื้อน แสดงให้เห็นว่าโรคชนิดนี้เป็นโรคติดต่อที่มีอยู่มากในสมัยอดีต

อนาชาตตั้งใจมองดูภาพข้างทางอย่างตื่นตื่น เขารู้จักบริเวณเมืองพระนคร
เป็นอย่างดีว่าสถานที่โดยอยู่ที่ไหน มีประวัติอย่างไร ดังนั้น เมื่อผ่านสถานที่ต่าง ๆ
จึงเหมือนกับได้กลับมาเยือนสถานที่ที่คุ้นเคย จะต่างกันก็แต่เพียงเมืองพระนคร
ตอนนี้ยังมีสภาพสมบูรณ์มากและมีผู้คนเดินไปมาให้เห็นทั่วเมือง

มันเป็นเมืองที่มีชีวิตไม่ใช่เมืองที่ตายแล้ว!

ใกล้ชุมชนเป็นสวนพืชผักสีเขียวขจีที่แผ่กว้างออกไปจรดชายป่าลิบ ๆ ชาวนา
ชาวไร่หรือทาสกำลังสละหยาดเหงื่อวันอยู่กับงานกลางทุ่งกว้าง ไม่น่าแปลกใจที่
เมืองนี้ยังมีอาหารการกินอุดมสมบูรณ์ในขณะที่ราษฎรจำนวนมากต้องถูกเกณฑ์ไป
ทำงานหนักอื่น ๆ

คนคุมทาสหน้าเตี้ยมซึ่งนั่งข้างคนขับเกี่ยวหันมาพูดว่า

“ข้าชื่อสัมภู เป็นหัวหน้าทหารบ้านและคุมทาสด้วย จงฟังคำสั่งข้าและทำ
ตามอย่างเคร่งครัดแล้วพวกเจ้าจะสบาย”

คนขับเกี่ยวหันมามองหน้าอนาชาตแล้วพูดว่า “เจ้าดูต่างจากคนอื่น ๆ
เข้ามาจากไหนหรือ”

“เข้ามาจากอโยธยา” อโนชาตอบอย่างไม่สบายใจนัก เพราะยากที่จะคาด
คิดความรู้ลึกของคนถาม

“อโยธยาหรือ” สัมภวทนเสียงดังแล้วมองอย่างยิ้มเยาะ “หน้าตาเจ้าไม่น่า
จะใช่พวกนั้น แต่ไม่เป็นไรหรอก ไม่ว่ามาจากไหนเจ้าก็คือทาสที่ต้องทำงานรับใช้
นายข้า ชีวิตเจ้ามีเท่านั้น”

อโนชารู้สึกขัดหูแต่ก็จำต้องนิ่งเฉย

มีเกวียนเทียมวัวและคนขี่ม้าสวนมาเป็นระยะ บางครั้งเส้นทางซึ่งเป็นทาง
เกวียนขรุขระผ่านลัดเลาะไปตามหมู่บ้านเล็ก ๆ มีเสียงชาวบ้านกล่อมลูกหรือไม่ก็ดู
เด็กแว่วมา

ในที่สุดก็มาถึงตำบลมัธยมตะซึ่งอยู่ไม่ห่างประตูเมืองด้านตะวันตก ย่านนี้
มีบ้านเรือนหลายสิบหลังปลูกห่าง ๆ กัน ภาพที่เห็นบ่งบอกว่าผู้อยู่อาศัยเป็นพวก
ขุนนางและผู้มีฐานะดี

ไม่นานเกวียนก็มาหยุดอยู่หน้าประตูรั้วซึ่งมีไม้ระแนงง่าย ๆ ล้อมอยู่ ตาม
แนวรั้วมีหญ้าคาขึ้นเต็ม บริเวณบ้านกว้างขวางมากจนเห็นรั้วอีกด้านไกลลิบ ลึก
เข้าไปจากประตูที่ยามยืนได้รุ่มเงาไม้ใหญ่มีเรือนใหญ่ได้ถุนสูงตั้งเด่นอยู่กลางพื้นที่
หน้าเรือนเป็นลานดินกว้างที่ทาสสวนหนึ่งกำลังทำงานอยู่ บ้างก็เดินไปมา ไกล
เรือนที่เปรียบเสมือนศูนย์กลางมีบ้านหลังเล็ก ๆ และกระท่อมน้อยใหญ่ปลูกเรียงราย
กระจายไปทั่ว มองไปนอกรั้ว รอบ ๆ เป็นทุ่งหญ้าพงรกและดงไม้ที่มีบ้านเรือนคน
อื่นปลูกแทรกอยู่

จากบริเวณบ้านสามารถมองเห็นกำแพงศิลาสีน้ำตาลแดงของเมืองอยู่ไม่
ไกล

เกวียนผ่านประตูเข้าไปตามทางเดินเข้าบ้านที่เป็นพื้นดินสีแดงอิฐอันเต็มไปด้วย
ด้วยรอยล้อเกวียนทิ้งเก่าใหม่พาดทับไปมา กลิ่นขี้วัว ขี้หมู และกลิ่นดินหญ้าปน
มากับสายลม ในพงหญ้าข้างทางสุนัขไล่เห่ากันไปมาเสียงดัง ห่างออกไปหมูสีดำ
ตัวเล็ก ๆ กำลังใช้จุกตุนหาอาหารอยู่แถวดงไม้พงรกใกล้กับฝูงไก่ที่กำลังคุ้ยเขี่ยพื้น
ดิน

เมื่อเข้าใกล้เรือนใหญ่จะเห็นบ้านเล็ก ๆ อีกสามสี่หลังอยู่ใกล้ ๆ บ้านไม้ได้ถุน

สูงเหล่านี้นุ่มหลังคาด้วยกระเบื้องดินเผา มีบางส่วนที่มุงด้วยหญ้าคาเหมือนกระท่อมที่รายรอบ ชั้นล่างหรือใต้ถุนเรือนมีพวกทาสหญิงกำลังดูแลเด็กหรือแม่ก็ทำงานบ้านอยู่ ที่จั่วบ้านซึ่งดูคล้ายบ้านทรงไทยประดับด้วยไม้แกะสลักลวดลายสวยงาม เห็นได้ชัดว่าเจ้าของบ้านต้องเป็นขุนนางใหญ่คนหนึ่งเพราะบ้านชาวบ้านตามเส้นทางที่ผ่านมัลลันเป็นกระท่อมมุงหญ้าคาเกือบทั้งสิ้น

ใกล้เรือนใหญ่เป็นโรงครัวที่มีควันจากการทำอาหารลอยกรุ่น ถัดไปเป็นยังข้าวและคอกม้าขนาดใหญ่ ส่วนสัตว์พวกหมูและวัวจะมีคอกอยู่ห่างออกไปทางด้านหลังติดตงไม้ใหญ่ พื้นที่ว่างในบ้านอันกว้างขวางมีการแบ่งพื้นที่ทำไร่โดยยกแปลงยาวหลายแปลง บนแปลงปลูกพืชผักสวนครัวไว้เขียวขมูม ตัดแปลงเป็นคูน้าเล็ก ๆ ที่รับน้ำมาจากอ่างเก็บน้ำนอกบ้าน

ก่อนถึงเรือนใหญ่เกวียนเล็กวิ่งออกทางขวา ผ่านกระท่อมหลังหนึ่ง หน้ากระท่อมมีทาสสองคนกำลังถูกทำโทษอยู่ พวกเขาถูกลักหน้าด้วยสีแดงและชาติตรวนไว้ ที่คอมีกำไลเหล็กใส่ล้ามไว้กับเสาเล็ก ๆ คนขับเกวียนบอกกับทาสใหม่ว่า

“เจ้าสองคนนี่เคยหนีไปแต่ถูกจับได้เลยถูกลงโทษ ที่เห็นนี่ยังสถานเบาเพราะนายท่านยังเมตตา ไม่อย่างนั้นอาจถูกตีจนตาย พวกเจ้าจงดูไว้เป็นตัวอย่าง”

อินชากลิ่นน้ำลายลงคออย่างยากเย็น ได้แต่คิดในใจว่านี่หรือคือบ้านที่เมตตาทาสตามที่คนคุมว่า ถ้าบ้านที่นายทหารผู้ไร้มตตาจะขนาดไหน

ในที่สุดทาสทั้งสามคนก็ถูกพามายังกระท่อมหลังเล็ก ๆ ใกล้แนวรั้ว แถวนั้นมีหมูไม้สูงใหญ่แผ่กิ่งก้านร่มครึ้ม ถัดไปใกล้กันเป็นป่าหญ้าคาและดงเสื่อหมอบมองผ่านชายคาบ้านออกไปจะเห็นท้องทุ่งกว้างไพศาล

“ที่พักของพวกเจ้าอยู่ที่กระท่อมนี้ จะไปไหนมาไหนต้องขออนุญาต และห้ามขึ้นบนเรือนเด็ดขาดถ้านายไม่อนุญาต” สัมภูหันมาสั่งเสียงเข้ม “อีกอย่างหนึ่งเวลาพูดกับเจ้านายให้คุกเข่า พนมมือ และจำไว้ว่าเมื่อถูกเขียนจะต้องหมอบนิ่ง ๆ ห้ามขยับตัวเด็ดขาด”

สัมภูส่งตัวทาสให้หัวหน้าคนใช้รับไปแล้วพูดว่า

“ไปไต่ เจ้าจงดูแลพวกมันให้ดี อย่าให้นายว่าไต่ หมดภาระข้าแล้ว”

ไปไต่เป็นชายร่างใหญ่ไม่ต่างจากสัมภู แต่ดูไม่หึงมเท่า สีหน้าของเขา

เฉยเมยไม่ยินดียินร้ายกับใครแต่ก็ชอบความแข็งแกร่งราวอยู่ในที่ เขาพาทาสใหม่เข้าไป
ในกระท่อมซึ่งสภาพค่อนข้างทรุดโทรม

“พวกเจ้าพักที่นี่ไปก่อน ต่อไปอาจย้ายไปที่อื่น” หัวหน้าคนใช้ที่ดูแลทาส
มองมาที่อินชาแล้วพูดว่า “ข้ารู้ว่าเจ้าไม่ใช่พวกจ้วง ให้ไปนอนตรงมุมโน้นไม่ปน
กัน ตอนเช้าและเย็นคนโรงครัวจะนำอาหารมาวางไว้ให้ ดังนั้นจึงไม่ต้องห่วงเรื่อง
กิน ห้ามทะเลาะมีเรื่องกัน และจงตั้งใจทำงานตามที่นายสั่ง”

ไปได้แนะนำงานต่างๆ ที่ต้องทำแล้วเดินจากไป

กระท่อมฝาขัดแตะมุงแฝกเก่าชอมซอกปรกนี้สร้างบนเนินดินเตี้ยๆ สูง
ราวหนึ่งศอก หน้าต่างเจาะเป็นช่องเล็ก ๆ มิได้ค้ำยันเวลาเปิด พื้นกระท่อมเป็นดิน
อัดแน่น ข้าวของมีไม่กี่ชิ้น ส่วนใหญ่เป็นพวกถ้วยโถและไหดินเผาที่วางซุกไว้อย่าง
ระเกะระกะ มีเสื่อเก่า ๆ สำหรับปูนอนม้วนอิงฝาอยู่ติดกับกองผ้าห่มเก่า ๆ ฝาด้าน
หนึ่งผูกโยงไว้เป็นช่องใหญ่ กลิ่นอับชื้นสาบสางลอยมาแตะจมูก อินชานึกคำหิ
พวกจ้วงที่ไม่ดูแลที่อยู่ พวกเขาปล่อยให้ชีวิตไปตามยถากรรมคล้ายกับเมื่อครั้งอยู่ใน
ป่า ไม่มีการทำมาหากินหรือจัดเก็บข้าวของให้เป็นระเบียบแต่อย่างใด

ชายหนุ่มต้องนอนพักอยู่กับทาสอื่น ๆ ร่วมสิบคนในพื้นที่กระท่อมที่สกปรก
และคับแคบ เขามักเห็นหนูตัวใหญ่วิ่งผ่านหน้าไปเสมอ

ในแต่ละวันเขาต้องออกไปช่วยชุดคน่าน้ำเข้าน้ำไร้แต่เช้า หรือไม่กี่ต้องออก
ไปตัดไม้ถากถางขยายพื้นที่ทำนา หรือทำงานใช้แรงอื่นๆ แล้วแต่นายสั่ง กว่า
จะเสร็จงานกลับมาก็พักก็เย็นมากแล้ว บางครั้งรู้สึกเหนื่อยสลายตัวแทบขาด พอล้ม
ตัวนอนได้ก็หลับไปอย่างไม่รู้ตัว เขาไม่เคยลำบากเหนื่อยยากเช่นนี้เลยแม้ว่าจะเป็น
เด็กบ้านนอกคอกนามาก่อน

เขามองดูพวกทาสที่กลับมาพัก ทุกคนเป็นพวกจ้วง ยกเว้นทาสหนุ่มคน
หนึ่งซึ่งดูคล้ายคนเขมรทั่วไปท่าทางดูเป็นมิตร เป็นคนเดียวที่ชายหนุ่มผู้พลัดหลง
ข้ามกาลเวลาคิดว่าน่าจะพอบทบาทพูดคุยกันได้

สำหรับพวกจ้วงนั้นจะไม่ยอมคุยกับคนแปลกหน้าต่างเผ่าพันธุ์อย่างเขาเลย
ถ้าไม่จำเป็น พวกนี้เต็มไปด้วยความหวาดระแวงไม่ไว้ใจใคร ไม่พร้อมเป็นมิตรกับ

ใคร

ยามเช้าท่ามกลางเสียงคำข้าว เขาเห็นทาสหญิงคนหนึ่งนำอาหารเครื่องเช่นไปไหว้ศาลเนิยะตาหรือศาลผีปู่ย่าข้างบ้านทุกวัน บางวันยามพลบมีเสียงดนตรีแว่วมากับสายลม เป็นเสียงดนตรีประหลาดท่วงทำนองคล้ายเพลงไทยเดิมผสมแขกที่ไม่คุ้นหู

เขาบอกกับตัวเองว่าจะต้องไม่ทอดย เขาจะต้องประคองชีวิตไว้เพื่อหาทางผ่านประตูมิดิกลับบ้านให้ได้

ในขณะที่ยังไม่มีควมหวังใด ๆ ก็จะต้องเปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาสโดยพยายามศึกษาหาประสบการณ์ใส่ตัวให้มากที่สุด วันใดที่ได้กลับบ้าน เขาจะเป็นคนเดียวในโลกที่รู้เรื่องขอมโบราณมากกว่าใคร ๆ

คิดได้เช่นนี้ก็หม้มกำลังใจและมีพลังในการสู้ชีวิตมากขึ้น

เมื่อพรหมลิขิตกำหนดมาเช่นนี้ ก็ต้องสู้เต็มที่ แต่แน่นอนว่าจะไม่ยอมเป็นทาสตลอดไป

วันใดที่มีโอกาสจะต้องหาทางหลุดพ้นจากความเป็นทาสให้ได้

หลายวันต่อมา

ฟ้าสว่างแล้ว แสงเงินแสงทองระเรื่อจับขอบฟ้า เสียงคำข้าวดังเข้าหูเหมือนกับทุกวัน ไก่ที่เลี้ยงไว้ใกล้กระท่อมขยบตัวไก่องคองขันเสียงใสแล้วโผลงคู้ยเยี่ยอาหาร

อากาศเข้าตรูเย็นสบาย อโนชามองไปที่ลานดินหน้ากระท่อมที่อยู่ติดกันทาสหญิงชายสองสามคนกำลังล้างหม้อ จาน ชาม ที่ทำจากดินเผาโดยใช้น้ำจากบ่อข้าง ๆ เขาเคยเห็นข้าวของเครื่องใช้จากเรือนใหญ่ที่ทาสนำมาล้าง ส่วนใหญ่เป็นของมีค่า พวกเขี่ยนหมากเงินหรือสำริด โถน้ำทองแดง จาน ชามเงิน หรือทองเหลือง ภาพที่เห็นบ่งบอกถึงฐานะร่ำรวยของขุนนางผู้นั้นเป็นอย่างดี เวลาล้างของมีค่าพวกนี้จะมีคนใช้จากเรือนใหญ่มากคอยดูแลอย่างใกล้ชิด

“ไอ้พวกขี้เกียจ ตื่นได้แล้ว” เสียงส่มภูและลูกน้องที่ตะโกนสั่งทำให้อโนช และพวกทาสต้องรีบออกจากที่พักไปยืนนอกกันหน้ากระท่อมก่อนจะเดินไปทำงานกลางทุ่ง